

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงนับเป็นหนึ่งในนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลเนื่องจากเป็นปัญหาที่ยังหาสาเหตุที่แน่ชัดไม่ได้ องค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน และ ประชาชนทุกฝ่ายได้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้ในชุมชนโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตสินค้า ให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพจนสามารถพัฒนาไปเป็นสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product : OTOP) ซึ่งถือว่าเป็นเกณฑ์ของสินค้าที่มีคุณภาพระดับประเทศ สามารถพัฒนาและส่งออกสู่ตลาดโลกเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนสูงขึ้นได้

อำเภอหางดง ซึ่งแบ่งเขตการปกครองเป็น 11 ตำบล 108 หมู่บ้านนั้น อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ และ อาชีพหัตถกรรม ในครัวเรือนที่มีการส่งผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ไปจำหน่ายในตลาดสำคัญของอำเภอหางดง เช่น ร้านค้าในหมู่บ้านถวาย อำเภอหางดง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ และยังส่งไปจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอาชีพที่ทำผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปในชุมชนอีกมากมาย ซึ่งหลายกลุ่มได้พัฒนาสินค้าไปสู่ สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product: OTOP) ซึ่งในภาพรวมทำให้ประชาชนในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีรายได้จากการประกอบอาชีพดังกล่าวมากขึ้น อย่างไรก็ตามในการประกอบธุรกิจนั้น การบริหารจัดการถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารงาน บริหารคน หรือการบริหารทรัพยากร ถ้าในกลุ่มองค์กรมีการบริหารจัดการที่ดีมีคุณภาพก็จะทำให้ธุรกิจเหล่านั้นประสบความสำเร็จ สามารถบริหารงานให้ลุล่วงไปด้วยดีตามความต้องการได้ และยังถ้ากลุ่มองค์กรนั้น ๆ มีการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพก็จะทำให้ธุรกิจขององค์กรนั้นมีความเข้มแข็ง และมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้นด้วย

จากองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจชุมชนซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการดำเนินธุรกิจดังกล่าวข้างต้นให้ยั่งยืน จึงเป็นมูลเหตุสำคัญของการศึกษาในครั้งนี้ โดยใช้หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2544) ที่มีการพิจารณาสององค์ประกอบของธุรกิจชุมชนซึ่งได้แก่ ตัวสินค้า และ ความเข้มแข็งหรือการบริหารจัดการของ

ชุมชน ส่วนในด้านตัวสินค้าได้มีคำเนื่งถึงการใช่วัตถุดิบในการผลิตที่ได้มาจากพื้นที่ในจังหวัดนั้นๆ โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นความรู้ทักษะที่ได้สืบสานมาจากบรรพบุรุษ สำหรับการผลิตสินค้านั้นผู้ผลิตต้องพัฒนารูปแบบสินค้าให้มีความแตกต่างจากสินค้าดั้งเดิมหรือให้มีคุณภาพสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ ส่วนตัวสินค้าที่ผลิตจะต้องได้รับการรับรองจากคณะกรรมการอาหารและยา และต้องมีเอกสารที่ชัดเจน ขบวนการผลิตต้องไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนด้วย ดังนั้นในการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มอาชีพ หรือ กลุ่มธุรกิจชุมชนครั้งนี้ จึงยึดหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจชุมชนในด้านการออกแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการ การตลาด และ การเงินของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มธุรกิจชุมชนภายใต้โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” โดยเน้นสินค้าประเภทอาหารแปรรูปจำนวน 10 กลุ่มตัวอย่าง ของอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจชุมชนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของอำเภอหางดง ในหัวข้อต่อไปนี้

1. เพื่อวิเคราะห์การออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าประเภทผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการจัดการของกลุ่มอาชีพ หรือ กลุ่มธุรกิจชุมชน ด้านการบริหารทรัพยากร คน เงิน งาน และ วัสดุอุปกรณ์
3. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการตลาดในด้านการนำสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค
4. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการผลิต การวางแผน ควบคู่กับการตัดสินใจด้านการผลิต และการดำเนินธุรกิจ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่การศึกษา ได้แก่ อ. อำเภอหางดง จ. เชียงใหม่

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มอาชีพ หรือ กลุ่มธุรกิจชุมชนด้านผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป ในโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ของอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้แก่

2.1 กลุ่มอาชีพแปรรูปอาหารแม่บ้านเกษตรบ้านตันจิว ประกอบด้วย 4 ผลิตภัณฑ์ คือ

- 1) ผลิตภัณฑ์น้ำพริกเผาล้วนเหลือง
- 2) ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบสมุนไพรกึ่งสำเร็จรูป

3) ผลิตภัณฑ์กล้วยกวน

4) ผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นสมุนไพร

2.2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูป หมู่ที่ 4 บ้านทรายมูล ประกอบด้วย 1 ผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์ขนมหัวเราะแปรรูปจากไข่ไอโอดีน

2.3 กลุ่มเกษตรกรบ้านช่างคำน้อย ประกอบด้วย 1 ผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์แหนม

2.4 ชุมชนบ้านแม่ขี้พัฒนา ประกอบด้วย 1 ผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์พริกตาก “ลุงคำ”

2.5 กลุ่มแปรรูปอาหารพื้นเมือง ประกอบด้วย 3 ผลิตภัณฑ์ คือ

- 1) ผลิตภัณฑ์แคบหมูไร้มัน
- 2) ผลิตภัณฑ์แคบหมูติดมันปรุงรส
- 3) ผลิตภัณฑ์น้ำพริกหนุ่ม

2.6 กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ประกอบด้วย 1 ผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์กล้วยฝอยทรงเครื่อง

2.7 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรท่านาค ประกอบด้วย 2 ผลิตภัณฑ์ คือ

- 1) ผลิตภัณฑ์กระเทียมดอง
- 2) ลำไยอบแห้ง

2.8 สินค้าชุมชนรายเดียวของ นายถนอม ไชยวงศ์ ประกอบด้วย 1 ผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นป่าเถ็ก

2.9 สินค้าชุมชนรายเดียวของ นางจันทร์เพ็ญ วิบุตยภรณ์ ประกอบด้วย 1 ผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์แหนมหมู

2.10 สินค้าชุมชนรายเดียวของ นายสมเพชร วรรณแก้ว ประกอบด้วย 1 ผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์น้ำจิ้มสุกี้

3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การวิเคราะห์พัฒนาการรูปแบบการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการวิเคราะห์ศักยภาพในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มธุรกิจชุมชน ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเงิน ของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มธุรกิจชุมชนผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป ซึ่งอยู่ในโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” 10 กลุ่มตัวอย่าง

4. คำสำคัญ (key words)

การพัฒนาการออกแบบบรรจุภัณฑ์

การวิเคราะห์การบริหารจัดการ

ศักยภาพการดำเนินธุรกิจ

5. โจทย์วิจัย (Research Questions)

5.1 กระบวนการพัฒนาการออกแบบบรรจุภัณฑ์มีแนวคิดและรูปแบบอย่างไร

5.2 กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มธุรกิจชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจระดับใด

6. สมมติฐานของการวิจัย

การวิเคราะห์การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และศักยภาพของธุรกิจชุมชน ตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีสมมติฐานของการวิจัยคือ

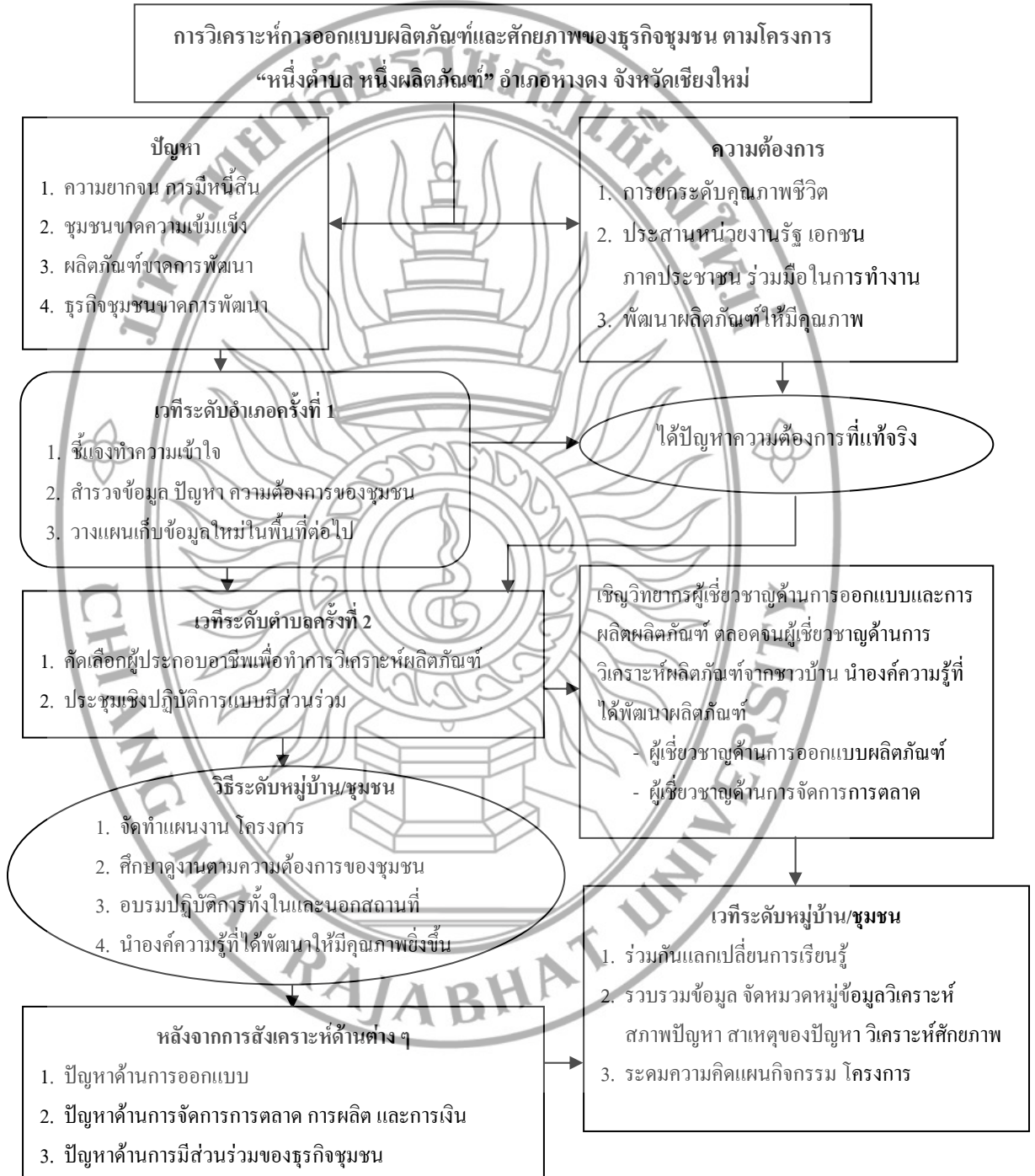
1. ได้แนวทางในการออกแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์ สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่มีการพัฒนาให้มีความสวยงาม เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย และทันยุคทันสมัยอยู่เสมอ
2. ได้องค์ความรู้ในการวิเคราะห์ศักยภาพด้านการจัดการการตลาด การผลิต และ ด้านการเงินของธุรกิจชุมชน
3. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1.1 การวิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ และศักยภาพของธุรกิจชุมชน ตามโครงการ

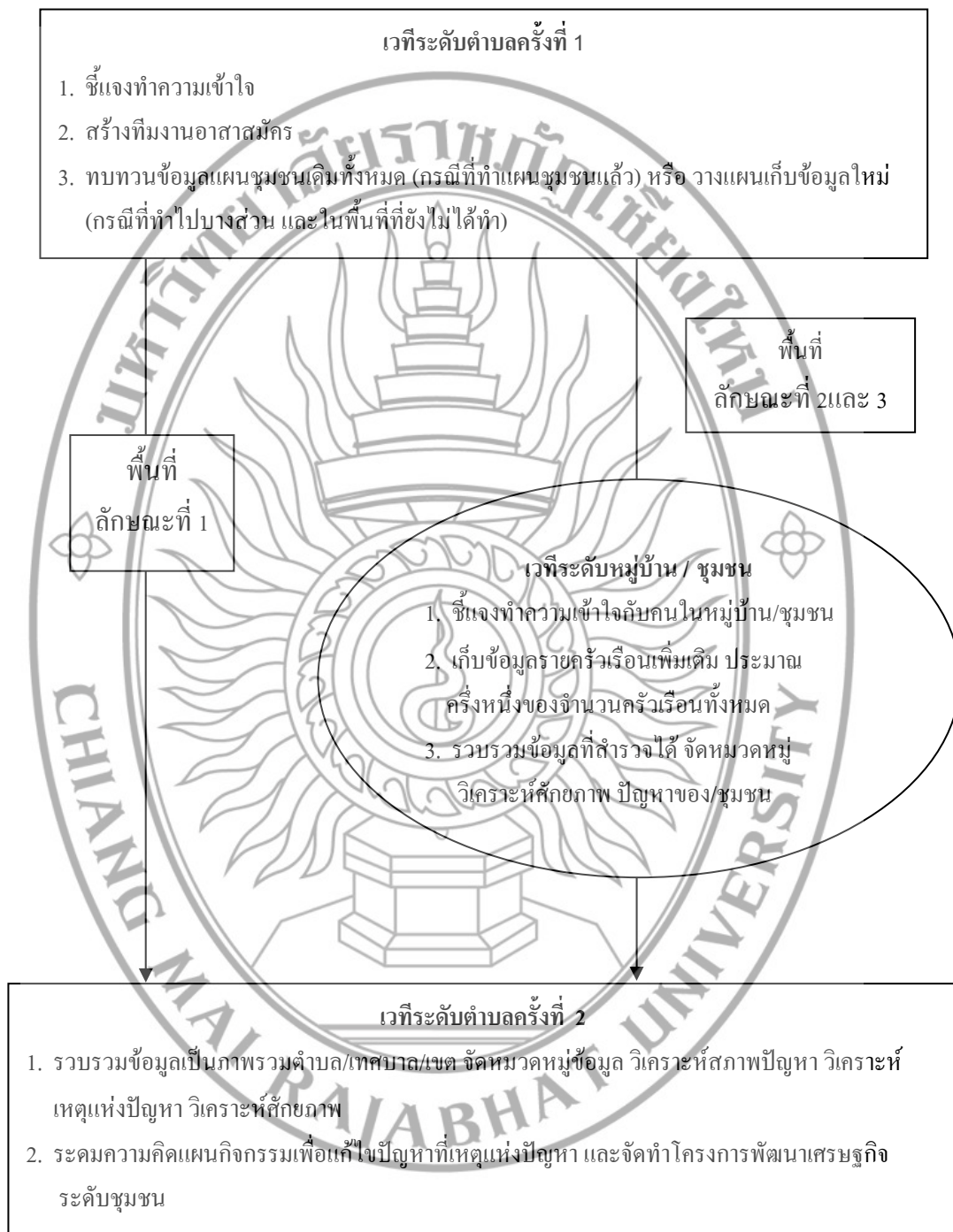
“หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: อัญชลี โสมดี, 2549

แผนภูมิที่ 1.2 แนวทางการจัดกระบวนการทำแผนชุมชน

ที่มา : คู่มือวิทยากร, 2545, หน้า 15

8. ระเบียบวิธีวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ การวิจัยกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Based on Community participation) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารบันทึกหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มธุรกิจชุมชน การวิจัยภาคสนาม (Field Study) เพื่อให้ทราบถึงสภาพความเป็นจริงในสังคมหรือธรรมชาติของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มธุรกิจชุมชน การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่ปรากฏของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มธุรกิจชุมชนว่ามีสภาพเป็นอย่างไร การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อทดสอบสถานการณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมการสร้างผลผลิตให้ได้มาตรฐาน และการวิจัยทางศิลปะประยุกต์ (Applied Art Research) เพื่อเป็นการนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) สร้างความเข้าใจในการดำเนินการวิจัยที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการวิจัยแบบให้ชุมชนมีส่วนร่วม ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำ ธรรมชาติ คนเฒ่าคนแก่ที่ชาวบ้านให้ความยอมรับนับถือ ชาวบ้านผู้ประกอบการ
- 2) ศึกษาบริบทชุมชน ทั้งทางเอกสาร และเก็บข้อมูลในพื้นที่ ด้านสภาพพื้นที่ของชุมชน ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพทางเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาชาวบ้าน และสภาพปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน
- 3) ร่วมกับชุมชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง พัฒนากลุ่มอาชีพและธุรกิจชุมชน ด้วยการ ศึกษาฐาน ฝึกอบรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรืออื่นๆ ที่กลุ่มต้องการ
- 4) เชิญวิทยากรด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์มาให้ความรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ โดยเจ้าของผลิตภัณฑ์ และ นักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรมที่มีความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ร่วมกันวิเคราะห์ และออกแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค
- 5) เชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ การตลาด การผลิต และการเงิน เพื่อร่วมกับเจ้าของธุรกิจวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มธุรกิจชุมชนตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
- 6) กลุ่มเป้าหมายตระหนักและเข้าใจจุดเด่น และปัญหาของกลุ่มซึ่งค้นพบด้วยการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ และนำผลไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย ข้อมูลจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น ข้อมูลของกลุ่มอาชีพ แผนงานโครงการพัฒนาตำบล ข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แผนที่ ภาพถ่าย และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสรุป บันทึกเป็นข้อมูลพื้นฐาน
- 2) จัดทำแบบสำรวจ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ในประเด็น ประวัติบุคคลหรือกลุ่ม สภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการบริหารจัดการของกลุ่ม ในด้านการผลิต การตลาด และการเงิน แล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามเกณฑ์มาตรฐาน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
- 3) การสังเกตการณ์โดยตรง (Direct Observation) ด้วยการเดินสำรวจในพื้นที่ จดบันทึกสิ่งต่าง ๆ และการเข้าไปร่วมกิจกรรมกับกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อซักถามข้อมูลที่กำลังทำการศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบโจทย์วิจัย
- 4) การศึกษาชุมชนจากกรณีศึกษา (Case Studies and stories) เพื่อศึกษาชุมชนเกี่ยวกับที่มาของเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพหรือธุรกิจชุมชน ผู้นำกลุ่ม เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพการณ์ในชุมชนดีขึ้น แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบโจทย์วิจัย
- 5) การสรุปปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของกลุ่มธุรกิจด้วยการทำแผนที่ทางความคิด (Mind Map) รวมถึงการศึกษาจุดแข็งจุดอ่อน (SWOT Analysis) ของกลุ่ม โดยการระดมความคิดเห็นของบุคคลร่วมกันเพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญของปัญหาและหาแนวทางการแก้ปัญหาหรือการส่งเสริมซึ่งกันและกัน
- 6) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากรในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มอาชีพ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาศักยภาพของกลุ่มอาชีพ
- 7) การศึกษาดูงานในการประกอบอาชีพจากแหล่งประกอบการหรือชุมชนที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการธุรกิจการขาย ขั้นตอนการออกแบบบรรจุภัณฑ์ การผลิต และการจำหน่าย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ร่วมกัน เพื่อนำไปเป็นแนวทางพัฒนาสินค้าของกลุ่มให้ได้มาตรฐาน
- 8) การทดลองใช้การพัฒนาการออกแบบบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาด การบริหารจัดการ และการเงินของกลุ่ม แล้วสรุปผลจากการทดลอง จากนั้นนำมาบันทึกเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา
- 9) จัดทำรายงาน สรุปบทเรียน และ องค์ความรู้

9. วิธีการประเมินผลและสังเคราะห์ข้อมูล

การประเมินผลและสังเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้ คือ ข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีประชาคม การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การศึกษาเอกสาร และการลงมือปฏิบัติจริงตามกำหนดในโครงการดำเนินงาน ผู้วิจัยนำข้อมูลเหล่านี้มาสรุปเป็นลักษณะการวางแผนดำเนินงานร่วมกัน (Plan) จากนั้นจึงลงมือปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) และปรับแก้ไขใหม่ให้ถูกต้องสมบูรณ์ (Act) ซึ่งการดำเนินการในรูปแบบ PDCA นี้ ได้ดำเนินการหมุนเวียนไปจนกระทั่งบรรลุผลของการศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพ ตลอดจนการประเมินผลจากการทดลองนำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาออกจำหน่าย

10. คำนิยามศัพท์

การพัฒนาสินค้าท้องถิ่น หมายถึง การพัฒนาสินค้าอาหารแปรรูปของ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ปรับเปลี่ยนมาจากคำว่า “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยกลุ่มชุมชน อาทิ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพ เป็นต้น ซึ่งไม่จำเป็นว่าหนึ่งตำบลต้องมีหนึ่งผลิตภัณฑ์ อาจเป็นหลายชุมชนหรือเครือข่าย

2. ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น คือ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยผู้ประกอบการรายเดียว และเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และ ขนาดย่อม (SMEs) อาทิ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เป็นต้น

โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” แนวคิด “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์หลัก 1 ประการ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบทรัพยากรในท้องถิ่น และถือว่าการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดขึ้น รวมถึงเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ หมายถึง การร่วมกันออกแบบบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพ และ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และมีการนำไปทดลองขายในตลาดสินค้า

ศักยภาพของกลุ่มอาชีพ และกลุ่มธุรกิจชุมชน หมายถึง ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน และ ด้านการตลาด ของกลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป

11. ระยะเวลาที่ใช้ จำนวน 18 เดือน (ธันวาคม 2549 – พฤษภาคม 2551)

12. ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย

ปัจจัยที่มีอยู่แล้ว

1. ทีมนักวิจัยเป็นนักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากประสบการณ์ตรงในการจำหน่ายจะสามารถนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเกตประสบการณ์ เพื่อพัฒนาชุมชนต่อไป

2. ทีมงานนักวิจัยท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ผู้ผลิตสินค้า ประชาชนชาวบ้าน ครัวภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรประจำตำบล ประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็นการระดมความรู้ความสามารถ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม อาศัยการเก็บข้อมูลต่าง ๆ แบบ “ประชาวิจัย” คือ ชาวบ้านร่วมถิ่นวิจัย ร่วมคิด ร่วมทำ ค้นหาศักยภาพจากธรรมชาติ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา โภคทรัพย์ ที่มีอยู่ ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนของตน

3. ทีมงานผู้ช่วยนักวิจัย ได้แก่ ผู้ช่วยนักวิจัย นักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรม จำนวน 1 หมู่เรียน มีความรู้ด้านการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการทำงานต่อไปในอนาคต

13. แผนการดำเนินการวิจัย

กิจกรรม	2549-2551																		
	ธค	มค	กพ	มีค	เมย	พค	มิย	กค	สค	กย	ตค	พย	ธค	มค	กพ	มีค	เมย	พค	
1. ศึกษาเอกสารและบริบทชุมชน	X	X	X	X															
2. สร้างความเข้าใจในการดำเนินการวิจัย			X																
3. สร้างความตระหนักและปรับแนวคิดร่วมกัน			X																
4. จัดทำแบบสำรวจ แบบสอบถาม และ ประเด็นการสัมภาษณ์			X	X	X														
5. การสังเกตการณ์ (Direct Observation)					X	X	X	X	X										
6. การศึกษากรณีศึกษา (Case Studies)									X	X	X	X	X						
7. เชิญวิทยากรด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์												X	X						
8. เชิญวิทยากรด้านการบริหารจัดการ													X	X					
9. การศึกษาดูงานจากแหล่งประกอบการ														X	X				
10. การจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกัน																X			
11. สรุปผลจากการทดลองใช้การพัฒนาการ ออกแบบบรรจุภัณฑ์																	X	X	
12. จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์																	X	X	

14. ผลสำเร็จของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านผลผลิต

1. ทราบถึงปัญหา ความต้องการ ความเป็นมาของการผลิตสินค้าในชุมชน ทูทางธรรมชาติ ทูทางวัฒนธรรม ได้แก่ ผลผลิตทางปัญญาที่สั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทูทางสังคม คือ ผู้คนในชุมชนที่ได้ร่วมผลิตผลงานด้วยกันพึ่งพิงอิงกัน ทูทางโคก ทรัพย์เป็นทุนที่สั่งสมมาด้วยการทำงาน ทุนที่จะนำไปลงทุนทางการค้าเป็นการสร้างทุนในการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานสินค้าชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสินค้าในท้องถิ่น

2. ได้องค์ความรู้ กลวิธีการผลิต การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การจำหน่าย และการพัฒนาสินค้าเป็นการยกระดับสินค้าให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3. จากการร่วมคิดร่วมทำ ด้วยการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน แก้ไขปัญหาความยากจนได้ในระดับหนึ่ง

ด้านผลลัพธ์

เป็นกระบวนการหลอมรวมองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาสินค้า เกิดมิติแห่งการตื่นตัว แข่งขัน ใฝ่รู้ ฝึกปฏิบัติ กระตุ้นความเป็นอยู่ในสังคมที่เรียบง่าย ปรับปรุงชุมชนในหมู่บ้าน และตำบลให้เกิดการเคลื่อนไหวในด้านความเป็นอยู่ การท่องเที่ยว การพัฒนาเศรษฐกิจในหมู่บ้าน ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ด้านผลกระทบ

1. การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริงในชุมชน และ ส่งผลต่อการร่วมพัฒนาชุมชน

2. ชุมชนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัย เช่น การจัดทำ SWOT การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างเครือข่าย ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้

3. นักศึกษาและผู้ช่วยนักวิจัยในชุมชนเกิดสำนึกการรักท้องถิ่นของตน และ เห็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและชุมชนในด้านอาชีพ

15. การถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

ผลงานวิจัย จะทำการเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ ได้แก่ วารสาร วิทยุทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การสัมมนา ตลอดจนการอบรมปฏิบัติการให้แก่ผู้สนใจ